

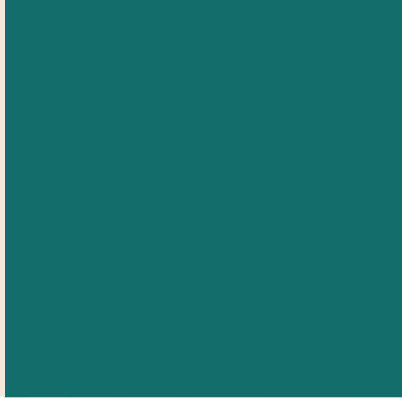
Europese Commissie

Fact Sheet

LEADER-AANPAK

Beknopte gids

LEADER-AANPAK

Beknopte gids

Europe Direct helpt u antwoord te vinden op uw vragen over de Europese Unie

Gratis nummer (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Als u mobiel of in een telefooncel of hotel belt, hebt u misschien geen toegang tot gratis nummers of kunnen kosten worden aangerekend

De inhoud van deze publicatie dient uitsluitend ter informatie en is juridisch niet bindend.

„Het auteursrecht van de foto's berust bij de Europese Commissie, tenzij anders aangegeven”.

Meer gegevens over de Europese Unie vindt u op internet via de Europaserver (<http://europa.eu>).

Bibliografische gegevens bevinden zich aan het einde van deze publicatie.

Luxemburg: Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen, 2006

ISBN 92-79-02054-4

© Europese Gemeenschappen, 2006

Overneming met bronvermelding toegestaan.

Printed in Belgium

GEDRUKT OP CHLOORVRIJ GEBLEEKT PAPIER

Leader-aanpak — Beknopte gids

Ten geleide

In dit document wordt uitgelegd wat de Leader-aanpak is en hoe deze kan bijdragen tot de ontwikkeling van plattelandsgemeenschappen. Ook wordt enige basisinformatie verstrekt over hoe op plaatselijk niveau te werk dient te worden gegaan om de Leader-aanpak toe te passen als een integrerend deel van het plattelandsontwikkelingsbeleid van de Europese Unie (EU).

Dit document bevat:

- een beschrijving van het Leader-concept;
- enige toelichting bij de hoofdkenmerken van de Leader-aanpak;
- een beknopte uitleg over de wijze waarop de Leader-aanpak in de praktijk functioneert;
- gegevens over enkele contactpunten waar verdere informatie kan worden verkregen.

Het is bestemd voor al degenen die met het platteland te maken hebben en geïnteresseerd zijn om plaatselijke initiatieven voor plattelandsontwikkeling op te zetten of daaraan mee te werken. Dat kunnen bestuurders op nationaal, regionaal of plaatselijk niveau zijn, maar ook landbouwers en andere actieve leden van de betrokken plattelandsgemeenschap. Voor hen allen kan een rol zijn weggelegd in plattelandsontwikkeling volgens de Leader-aanpak.

Met dit document willen wij beslissers en programmabeheerders, vooral in de nieuwe en de toekomstige lidstaten, erover informeren wat de Leader-aanpak is en hoe deze in praktijk kan worden gebracht. Ook willen wij plattelandsgemeenschappen in de EU duidelijk maken dat de Leader-aanpak hun een kans kan bieden om het initiatief te nemen tot en actief deel te nemen aan plattelandsontwikkeling in hun streek (en daarvoor de bijbehorende financiële steun te ontvangen).

Dit document is bedoeld als een makkelijk leesbare eerste kennismaking met de Leader-aanpak. Het behandelt lang niet alle aspecten van de voorgeschiedenis van Leader en van de verordeningen en administratieve procedures die voor Leader gelden. Daarover is elders informatie te vinden (in dit document worden enkele contactpunten vermeld)

Inhoud

1.	Wat houdt de Leader-aanpak van plattelandsontwikkeling in?	5
2.	De zeven hoofdkenmerken van de Leader-aanpak	8
3.	Uitvoering van Leader op plaatselijk niveau	16
4.	Leader in de toekomst: „Mainstreaming“	18
5.	Contactpunten voor het inwinnen van nadere informatie over de Leader-aanpak	19
6.	Voorbeelden van de Leader-aanpak uit de praktijk	21

1. Wat houdt de Leader-aanpak van plattelandsontwikkeling in?

Het plattelandsontwikkelingsbeleid is een almaar belangrijker onderdeel van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). Het bevordert duurzame ontwikkeling in de plattellandsgebieden van Europa, waarbij het economische, sociaal-maatschappelijke en milieu-problemen aanpakt. Meer dan de helft van de bevolking van de EU woont op het platteland, dat 90 % van het grondgebied van de EU uitmaakt⁽¹⁾. Leader is een innovatieve benadering binnen het plattelandsontwikkelingsbeleid van de EU.

Leader staat voor „schakels tussen acties voor de ontwikkeling van de plattelandseconomie”⁽²⁾. Dit geeft al aan dat het niet zozeer gaat om een vast pakket van maatregelen die moeten worden uitgevoerd, als wel om een methode om in plaatselijke plattelandsgemeenschappen plattellandsontwikkeling op gang en tot uitvoering te brengen. De ervaring leert dat Leader het dagelijkse leven van bewoners van plattellandsgebieden echt kan veranderen. De Leader-aanpak kan een belangrijke rol spelen door innovatieve antwoorden op oude en nieuwe plattellandsproblemen te bevorderen. Daarbij ontstaat een soort van „proeftuin” waar plaatselijke bekwaamheden worden opgebouwd en nieuwe manieren om aan de behoeften van plattellandsgemeenschappen te voldoen worden uitgeprobeerd. Deze aanpak heeft in veel plattellandsgebieden in de lidstaten van de EU-15⁽³⁾ waardevolle resultaten opgeleverd en kan ook de plattellandsgebieden in de nieuwe en de toekomstige lidstaten van de EU heel wat hulp bieden om zich aan te passen aan de veranderende realiteiten van vandaag.

Leader heeft sinds de start ervan in 1991 plattellandsgemeenschappen in de EU een instrument verschaft om een actieve rol te spelen in de bepaling van hun eigen toekomst. In de loop van de tijd is Leader samen met de rest van het GLB geëvolueerd. Uit evaluaties en van betrokken partijen verkregen informatie blijkt dat de Leader-aanpak het onder zeer uiteenlopende omstandigheden en in allerlei gebieden goed doet en daarbij de beleidsvorming voor het platteland helpt aanpassen aan de enorme verschei-

denheid van de behoeften van de plattellandsgebieden. Om deze redenen is de Leader-aanpak nu een integrerend deel van het plattellandsontwikkelingsbeleid geworden. Wellicht zal blijken dat de Leader-aanpak dankzij het feit dat plaatselijke betrokkenheid bij de opstelling en uitvoering van strategieën voor duurzame ontwikkeling erdoor wordt bevorderd, een waardevolle aanwinst betekent voor het plattellandsbeleid.

Leader zal in de programmaperiode 2007-2013 dus niet langer een afzonderlijk programma zijn, maar worden geïntegreerd in alle nationale/regionale plattellandsontwikkelingsprogramma’s („mainstreaming”). Dit opent nieuwe mogelijkheden om de Leader-aanpak op veel grotere schaal en voor een veel breder scala van activiteiten voor plattellandsontwikkeling toe te passen dan tot nu toe.

Leader spoort plattellandsgebieden aan tot het verkennen van nieuwe wegen om concurrerend te worden of te blijven, het maximum uit hun pluspunten te halen en problemen zoals een vergrijzende bevolking, een laag voorzieningenniveau of onvoldoende werkgelegenheid te overwinnen. Zo helpt Leader de kwaliteit van het bestaan te verbeteren niet alleen van de landbouwersgezinnen, maar meer in het algemeen van de plattellandsbevolking. Bij Leader wordt een integrale benadering toegepast om de plattellandsproblemen aan te pakken. Zo wordt bijvoorbeeld onderkend dat het zorgen voor een concurrerende levensmiddelenproductie, het aantrekkelijk houden van de omgeving en het scheppen van banen voor de plaatselijke bevolking elkaar ondersteunende aspecten van het leven op het platteland zijn waarvoor specifieke vaardigheden en passende technologie en dienstverlening nodig zijn die als een coherent pakket en met gerichte beleidsmaatregelen moeten worden aangepakt.

Bij het Leader-initiatief is sinds de start ervan in 1991 het streven erop gericht geweest de plattellandsgemeenschappen in de EU een methode te bieden om plaatselijke partners te betrekken bij het sturen van de toekomstige ontwikkeling van hun streek. De Leader-aanpak heeft veel belangstelling gewekt binnen de EU en ver daarbuiten. Ook buiten de eigen kring van begunstigden heeft het succes ervan aanstekelijk gewerkt. De reputatie van Leader als een formule die het mogelijk maakt ontwikkelingsproblemen aan te pakken via nieuwe partnerschapsvormen en door het koppelen van activiteiten, heeft hier en daar nationale, regionale en plaatselijke overheden en hun beleid beïnvloed.

Leader betekent een aanvulling op andere Europese en op nationale programma’s. Zo kan in het kader van Leader bijvoorbeeld plaatselijk potentieel worden aangeboord door het ondersteunen van preontwikkelingsprojecten (zoals

⁽¹⁾ Gegevens voor de EU van 25 lidstaten (EU-25).

⁽²⁾ Leader is namelijk een letterwoord op basis van het Franse „Liaisons entre actions de développement de l’économie rurale”.

⁽³⁾ De EU van 15 lidstaten vóór de uitbreiding tot 25 lidstaten in mei 2004.

diagnostisch of haalbaarheidsonderzoek en de opbouw van plaatselijke capaciteit) die voor het betrokken gebied de mogelijkheden zullen vergroten tot het verkrijgen en gebruiken van financiële middelen niet alleen uit het Leader-budget, maar ook uit andere bronnen voor de financiering van hun ontwikkeling (bv. bredere EU- en nationale programma's voor plattelands- en regionale ontwikkeling). Via Leader wordt ook steun verleend aan sectoren en categorieën van begunstigden die in het kader van andere in plattelandsgebieden uitgevoerde programma's vaak geen of slechts beperkte steun ontvangen, waarbij het gaat om zaken zoals culturele activiteiten, verfraaiing van de natuurlijke omgeving, restauratie van uit architectonisch of erfgoeddoogpunt belangrijke gebouwen, plattelands-toerisme, verbetering van de banden tussen producenten en consumenten, enz.

Leader stimuleert sociaal-economische actoren om samen te werken en goederen en diensten te produceren die in de eigen streek voor een maximale toegevoegde waarde zorgen.

Een beknopte geschiedenis van Leader

In 1991 is met Leader begonnen met als doel het ontwikkelingspotentieel van plattelandsgebieden te vergroten door een beroep te doen op plaatselijk initiatief en plaatselijke vaardigheden en door de verwerving van knowhow betreffende plaatselijke geïntegreerde ontwikkeling te bevorderen en die knowhow in andere plattelandsgebieden te verspreiden.

a) Leader maakt deel uit van het bredere plattelandsontwikkelingsbeleid van de EU

De doelstellingen van Leader passen in die van het algehele plattelandsontwikkelingsbeleid van de EU. Het GLB evolueert en daarbij wordt rekening gehouden

met de verscheidenheid van de landelijke gebieden en landschappen, met de rijkdom aan lokale identiteiten en met het toenemende belang dat de samenleving hecht aan een natuurlijke omgeving van hoge kwaliteit. Beseft wordt dat het hier om de belangrijkste troeven van de plattelandsgebieden in de EU gaat.

b) Het verhaal van Leader

Verschillende benaderingen van plattelandsontwikkeling waarmee tot het begin van de jaren negentig werd geëxperimenteerd, droegen doorgaans een sectoraal karakter, waarbij zij hoofdzakelijk op landbouwers waren toegepast en tot doel hadden structurele veranderingen binnen de landbouw te bevorderen. Gewerkt werd met een aanpak „van bovenaf”, waarbij op nationaal of regionaal niveau over de steunregelingen werd beslist. Plaatselijke belanghebbenden werden niet altijd aangespoord tot het verwerven van de nodige vaardigheden om de architecten van de toekomst van hun eigen streek te worden.

Daartegenover staat een streekgerichte aanpak van onderop waarbij de plaatselijke gemeenschappen worden betrokken en die het plaatselijke potentieel een meerwaarde geeft. Geleidelijk begon een dergelijke aanpak te worden beschouwd als een nieuwe manier om in plattelandsgebieden werkgelegenheid en bedrijvigheid tot stand te brengen. In het kader van Leader werd op experimentele basis begonnen met het op plaatselijk niveau bijeenbrengen van verschillende projecten en ideeën, van belanghebbende partijen en van beschikbare middelen. Leader bleek een ideaal instrument te zijn voor het beproeven van manieren om de kansen voor plattelandsgebieden uit te breiden.

Sinds de start van Leader in 1991 zijn het deel van het grondgebied van de EU waar de Leader-aanpak wordt toegepast, het aantal Leader-groepen en de voor benaderingen van het Leader-type toegekende bedragen sterk toegenomen.

c) Beleidscontext: van experimenteel initiatief naar „mainstream”-maatregel

In beleidsjargon heet het dat Leader is ingesteld als een uit de structuurfondsen van de EU medegefinancierd „communautair initiatief”. Drie generaties van dit Leader-initiatief zijn elkaar opgevolgd: Leader I (1991-1993), Leader II (1994-1999) en Leader+ (2000-2006). Gedurende die tijd hebben de lidstaten en regio's op zichzelf staande Leader-programma's gehad die ook op EU-niveau apart zijn gesubsidieerd. Vanaf 2007 zal de Leader-aanpak worden geïntegreerd in het algehele plattelandsontwikkelingsbeleid van de EU („mainstreaming”). Dit betekent dat een Leader-as naast een serie andere plattelandsontwikkelingsassen zal worden opgenomen in de nationale en regionale algemene plattelandsontwikkelingsprogramma's die door de EU worden ondersteund. Vanaf 2007 zullen de subsidies voor de Leader-as afkomstig zijn uit het totale budget ter ondersteuning van plattelandsontwikkeling dat elke lidstaat van de EU zal ontvangen uit het nieuwe Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO).

Leader-initiatief	Aantal plaatselijke groepen	Totale oppervlakte van de werkgebieden	EU-financiering
Leader I	217	367 000 km ²	442 miljoen EUR
Leader II	906	1 375 144 km ²	1 755 miljoen EUR
Leader+	893	1 577 386 km ²	2 105,1 miljoen EUR

2. De zeven hoofdkenmerken van de Leader-aanpak

Het Leader-concept

Het belangrijkste concept achter de Leader-aanpak is dat, wegens de verscheidenheid van de Europese plattelandsgebieden, ontwikkelingsstrategieën doeltreffender en doelmatiger zijn als de besluitvorming en uitvoering op plaatselijk niveau door plaatselijke actoren gebeuren volgens duidelijke en doorzichtige procedures en met steun

van de bevoegde overheden en de nodige technische bijstand voor het doorgeven van goede werkwijzen.

Het verschil tussen Leader en andere, traditionelere maatregelen voor plattelandsontwikkeling is dat Leader aan geeft „hoe” te werk moet worden gegaan veeleer dan „wat” moet worden gedaan. De Leader-aanpak kan in zeven hoofdkenmerken worden samengevat. Deze worden hier elk afzonderlijk beschreven, maar het is belangrijk ze als een geheel te beschouwen. Gedurende het hele uitvoeringsproces zorgt elk kenmerk voor een aanvulling op en een positieve interactie met de andere, wat duurzame effecten heeft op de dynamiek van de plattelandsgebieden en op hun vermogen om hun problemen zelf op te lossen.

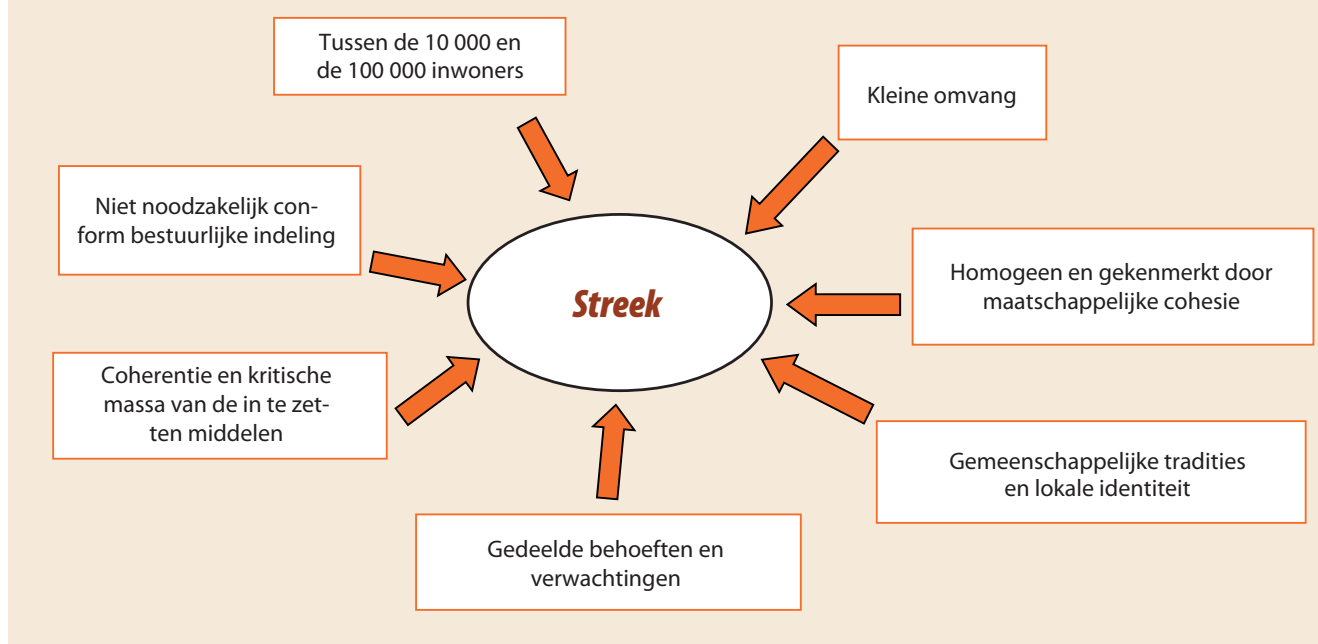
Kenmerk 1. Streekgerichte plaatselijke ontwikkelingsstrategieën

Bij een streekgerichte aanpak is het doelgebied voor de beleidsuitvoering een kleine, homogene streek die sociaal-maatschappelijke cohesie vertoont en vaak wordt gekenmerkt door gemeenschappelijke tradities, een lokale identiteit, het gevoel van de bewoners erbij te horen of gemeenschappelijke behoeften en verwachtingen. Met een dergelijke streek als referentie is het gemakkelijker om te achterhalen wat de plaatselijke sterke en zwakte punten en kansen en gevaren zijn, welke endogene mogelijkheden er zijn en waar de grootste knelpunten voor duur-

zame ontwikkeling zitten. Streekgericht betekent in wezen plaatselijk.

Waarschijnlijk zal deze aanpak beter werken dan andere benaderingen omdat de acties dan nauwkeuriger kunnen worden toegesneden op de echte behoeften en op de plaatselijke concurrentievoordelen. De gekozen streek moet op het gebied van personele, financiële en economische middelen voldoende coherentie en kritische massa bezitten om te kunnen dienen als draagvlak voor een haalbare plaatselijke ontwikkelingsstrategie. Bij het begrenzen van de streek hoeft geen rekening te worden gehouden met de bestaande bestuurlijke indeling.

Een streekgerichte aanpak

Deze definitie van „streek” is niet universeel en evenmin statisch. Het gaat integendeel om een definitie die meevolueert met de bredere economische en sociaal-maatschappelijke omstandigheden, de rol van de landbouw, het grondbeheer en de milieuzorg en met de algemene ideeën over plattelandsgebieden.

Kenmerk 2. Aanpak van onderop

Een aanpak van onderop betekent dat plaatselijke actoren deelnemen aan de besluitvorming over de strategie en de keuze van de prioritaire doelstellingen voor hun streek. Blijkens de ervaring dient het uitgangspunt niet te zijn dat een aanpak van onderop een alternatief is voor of staat tegenover benaderingen van bovenaf door nationale en/of regionale overheden, maar veeleer dat een combinatie en interactie met die benaderingen wenselijk is om over het geheel genomen betere resultaten te kunnen bereiken.

Van de zeven kenmerken van Leader is de aanpak van onderop de meest typerende. Deze aanpak houdt in dat plattelandsbeleid wordt ontworpen en uitgevoerd op de wijze die het best is aangepast aan de behoeften van de gemeenschappen waarvoor het bedoeld is. Een manier om dat te bereiken is plaatselijke belanghebbenden uit te nodigen mee te doen en het voortouw te nemen. Dit gold voor de EU van 15 lidstaten en het geldt ook voor de EU-25.

Even belangrijk is het echter in de aspirant-lidstaten van de EU, die met structurele problemen in hun landbouw te kampen hebben en waar heel wat kansen zijn om de kwaliteit van het bestaan op het platteland te verbeteren.

De bij een en ander te betrekken plaatselijke actoren omvatten het grote publiek, de economische en sociaal-maatschappelijke belangengroepen en de representatieve overheidsinstellingen en particuliere organisaties. Een essentieel onderdeel van een aanpak van onderop is capaciteitsopbouw, die omvat:

- het bewustmaken, opleiden, laten participeren en activeren van de plaatselijke bevolking waar het gaat om de bepaling van de sterke en de zwakke punten van de streek (analyse);
- de participatie door verschillende belangengroepen aan de uitstippeling van een plaatselijke ontwikkelingsstrategie;
- de vaststelling van duidelijke criteria voor de selectie op plaatselijk niveau van passende acties (projecten) om uitvoering te geven aan de strategie.

De participatie dient niet tot de beginfase beperkt te blijven, maar het hele uitvoeringsproces te betreffen, waarbij moet worden bijgedragen aan de strategie, aan de uitvoering van de geselecteerde projecten en aan de evaluatie en het trekken van lessen voor de toekomst. Er zijn ook belangrijke aspecten van doorzichtigheid waaraan bij de

processen van activering en raadpleging aandacht moet worden besteed om tot een consensus te komen door middel van dialoog en onderhandeling tussen de deelnemende actoren.

Kenmerk 3. Publiek-private partnerschappen: de plaatselijke groepen (PG's)

Het opzetten van een plaatselijk partnerschap, „plaatselijke groep” (PG) genoemd, is een origineel en belangrijk kenmerk van de Leader-aanpak. De PG heeft tot taak een plaatselijke ontwikkelingsstrategie te bepalen en uit te voeren, besluiten te nemen over de besteding van haar financiële middelen en die middelen te beheren. Waarschijnlijk zullen PG's doeltreffend zijn waar het om bevordering van duurzame ontwikkeling gaat, omdat zij:

- beschikbare personele en financiële middelen uit de overheidssector, de privé-sector en de sector van de instellingen zonder winstoogmerk en het vrijwilligerswerk bij elkaar brengen en combineren;
- plaatselijke actoren bij collectieve projecten en multisectorale acties betrekken om te zorgen voor synergieën, voor gedeeld eigenaarschap en voor

de kritische massa die nodig is om de streek economisch concurrerender te maken;

- de dialoog en samenwerking tussen verschillende plattelandsactoren die vaak weinig ervaring met samenwerking hebben, versterken door via overleg en discussie het risico op conflicten te verkleinen en het vinden van oplossingen door onderhandeling te vergemakkelijken;
- het dankzij de interactie tussen verschillende partners gemakkelijker maken om aanpassingen en veranderingen in de landbouwsector (bv. kwaliteitsproductie, ketenbewaking) door te voeren, milieueisen in maatregelen op andere gebieden te integreren, de plattelandseconomie te diversifiëren en de kwaliteit van het bestaan te verbeteren.

Een PG moet partners uit de overheids- en de privé-sector verenigen, evenwichtig zijnsamengestelden representatief zijn voor de bestaande plaatselijke belangengroepen. De verschillende sociaal-economische sectoren in het betrokken gebied moeten erin zijn vertegenwoordigd. Wat het nemen van besluiten betreft, moeten de uit de privé-sector en het verenigingsleven afkomstige partners in het plaatselijke partnerschappen minste 50 % van de stemmen hebben.

Een PG mag speciaal worden opgericht om Leader-steun te kunnen ontvangen of mag zijn gebaseerd op een reeds bestaand partnerschap. Elke PG beschikt over een team van mensen uit de praktijk en heeft beslissingsbevoegdheid. Dankzij deze organisatorische opzet kan een PG een positieve invloed uitoefenen op de beleidsuitvoering. Als gevolg van verschillen in politieke en institutionele organisatie op regionaal en nationaal niveau blijken zich op basis van die gemeenschappelijke kenmerken uiteenlopende typen van PG's te hebben ontwikkeld die ook in uiteenlopende mate autonoom zijn wat de goedkeuring van projecten en het financiële beheer betreft. In sommige lidstaten zijn de rol en de verantwoordelijkheden van de PG's ook in de loop van de tijd geëvolueerd naarmate de vertrouwdeheid met de Leader-aanpak groter werd.

De PG beslist over richting en inhoud van de plaatselijke strategie voor plattelandsontwikkeling en neemt besluiten over de verschillende te financieren projecten. Vaak worden de eigenlijke betalingen niet door de PG zelf ver-

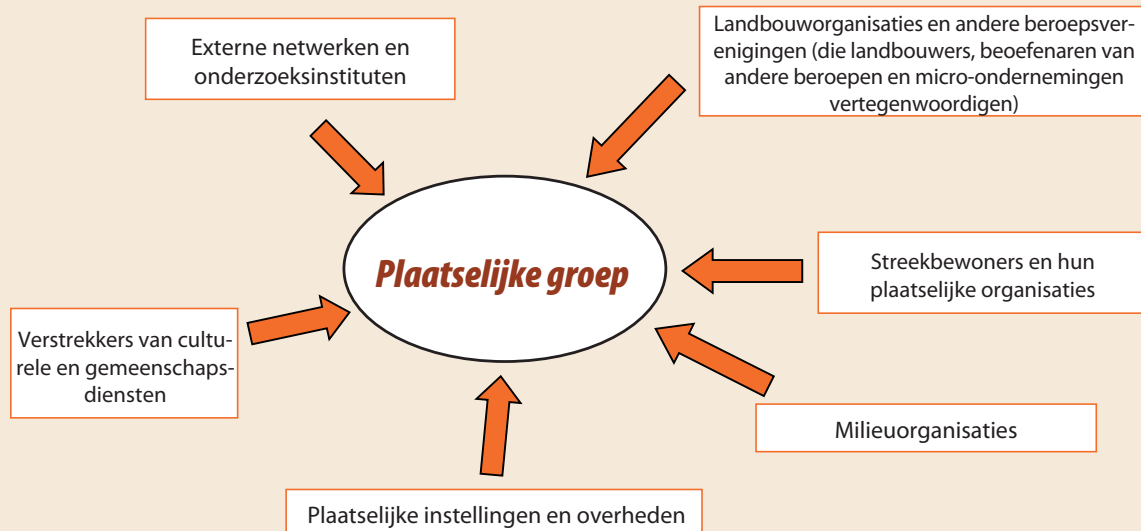
richt, maar door een voor overheidsfinanciering bevoegde betalingsautoriteit op basis van de projecten die de PG heeft geselecteerd.

De plattelandsactoren die zich het actiefst met plaatselijke initiatieven bezighouden, zijn:

- landbouworganisaties en andere beroepsverenigingen (die landbouwers, beoefenaren van andere beroepen en micro-ondernemingen vertegenwoordigen);
- brancheorganisaties;
- streekbewoners en hun plaatselijke organisaties;
- plaatselijke politici;
- milieuorganisaties;
- de verstrekkers van culturele en gemeenschapsdiensten, inclusief de media;
- vrouwenorganisaties;
- jongeren.

De plaatselijke groep

Van een plaatselijke groep wordt verwacht dat deze:

- de relevante belangengroepen in een streek samenbrengt rond een gemeenschappelijk project;
- autonoom besluiten kan nemen en in staat is om het plaatselijke potentieel met nieuwe ogen te bekijken;
- de verschillende maatregelen aan elkaar koppelt;
- de kansen kan aangrijpen die de plaatselijke combinatie van mogelijkheden biedt;
- openstaat voor innovatieve ideeën;
- in staat is om afzonderlijke sectorale benaderingen met elkaar te verbinden en te integreren.

Aan de plaatselijke groepen wordt een groot deel gedelegeerd van de beheerstaken met betrekking tot individuele activiteiten (bv. selectie van de projecten, betaling, monitoring, controle en evaluatie). De mate van autonomie van de PG's kan echter sterk verschillen afhankelijk van het specifieke organisatiemodel dat door de lidstaat wordt gehanteerd, en van de institutionele context. Een globale subsidie is de meest gebruikelijke vorm van financiering van Leader-projecten en -acties. Een dergelijke subsidie, die door de EU en de lidstaat gezamenlijk wordt gefinancierd (medefinanciering), dekt een deel van de projectkosten dat verschilt naar gelang van de aard van het project en de categorie waartoe de betrokken streek behoort.

Kenmerk 4. Innovatie vergemakkelijken Leader

Leader kan een belangrijke rol spelen in het stimuleren van nieuwe en innovatieve benaderingen van plattelandsonwikkeling. Dat soort innovatie wordt bevorderd door de PG's veel keuzevrijheid te laten bij het nemen van besluiten over de acties die zij willen ondersteunen.

Hier wordt innovatie in ruime zin bedoeld. Zo kan het gaan om een nieuw product, een nieuw procédé, een nieuwe organisatie of een nieuwe afzetmarkt. Het is gebruikelijk deze definitie zowel voor stedelijke als voor plattelandsgebieden te hanteren. Plattelandsgebieden hebben echter als gevolg van hun lage bevolkingsdichtheid en hun betrekkelijk geringe menselijke en fysieke kapitaal zwakkere banden met onderzoeks- en ontwikkelingscentra en zullen het wellicht moeilijk vinden om radicale innovaties te realiseren, ook al blijft dat natuurlijk altijd mogelijk.

Innovatie in plattelandsgebieden kan inhouden dat elders ontwikkelde innovaties worden overgenomen en aangepast, dat traditionele vormen van knowhow worden gemoderniseerd of dat nieuwe oplossingen worden gevonden voor aanhoudende problemen op het platteland die met andere beleidsmaatregelen niet op bevredigende en duurzame wijze konden worden opgelost. Dit kan nieuwe antwoorden op de specifieke problemen van plattelandsgebieden opleveren.

De invoering van de Leader-aanpak met de zeven kenmerken daarvan kan op zichzelf al een innovatie op het gebied van beleidsvorming zijn die tot innovatieve acties kan leiden dankzij de originele wijze van beleidsuitvoering waarvoor is gekozen. Zo kan bijvoorbeeld de hierboven beschreven aanpak van onderop bevorderlijk zijn voor het ontstaan van nieuwe projectideeën die dan door de PG kunnen worden gesteund omdat deze niet aan een vast menu van maatregelen is gebonden. In plattelandsgebieden kan informatie- en communicatietechnologie een belangrijk middel worden om de toegang tot innovaties voor de plattelandsbevolking te verruimen.

Kenmerk 5. Geïntegreerde en multisectorale acties

Leader is geen sectoraal ontwikkelingsprogramma. Aan de plaatselijke ontwikkelingsstrategie moet een multisectorale opzet ten grondslag liggen waarin verscheidene activiteitssectoren zijn geïntegreerd. De in die plaatselijke strategie opgenomen acties en projecten moeten als een coherent geheel met elkaar worden verbonden en onderling worden gecoördineerd. Integratie kan betrekking hebben op acties binnen eenzelfde sector, maar kan zich ook uitstrekken tot alle acties van het programma of

specifieke groepen daarvan. Het belangrijkste doel is het samenbrengen van de verschillende betrokken actoren en sectoren in de economische, sociaal-maatschappelijke, culturele en milieusfeer.

Kenmerk 6. Netwerkvorming

Bij netwerkvorming gaat het om de uitwisseling van resultaten, ervaringen en knowhow tussen de bij plattelandsontwikkeling in de EU betrokken Leader-groepen, plattelandsgebieden, overheden en organisaties, ongeacht of deze al of niet rechtstreeks Leader-steun ontvangen. Netwerkvorming is een middel om goede werkwijzen over te dragen, innovaties te verspreiden en voort te bouwen op de lering die uit plaatselijke plattelandsontwikkeling is getrokken. Dankzij netwerkvorming worden banden gesmeed tussen mensen, projecten en plattelandsgebieden en zo kan worden bijgedragen tot het overwinnen van het isolement waarin sommige plattelandsgebieden zich bevinden. Netwerkvorming kan samenwerkingsprojecten helpen stimuleren door Leader-groepen met elkaar in contact te brengen.

Er bestaan verschillende soorten van netwerken.

■ Institutionele netwerken

Deze worden gesubsidieerd door de Europese Commissie, die ook de rol ervan bepaalt. De EU verleent steun voor netwerkstructuren op zowel nationaal als Europees niveau die Leader-groepen, overheden en alle andere bij de plattelandsontwikkeling betrokken partners bij elkaar brengen. Vanaf 2007 zullen deze institutionele netwerken bestaan uit:

- een Europees netwerk voor plattelandsontwikkeling (beheerd door de Commissie);
- nationale netwerken voor het platteland, waarbij in elke lidstaat een dergelijk netwerk moet worden opgericht.

In het verleden waren de netwerkactiviteiten voornamelijk toegespitst op Leader zelf, maar vanaf 2007 zullen zij betrekking hebben op een veel breder scala van onderwerpen op het gebied van plattelandsontwikkeling. Er zal deskundige ondersteuning zijn en er zullen concrete activiteiten worden ondernomen zoals het samenstellen van publicaties over verschillende aspecten van plattelandsontwikkeling, het organiseren van seminars, het analyseren van acties voor plattelandsontwikkeling om goede werkwijzen op te sporen, het onderzoeken van ontwikkelingstendensen in plattelandsgebieden, het beheren van websites en het bieden van hulp aan Leader-groepen bij de zoektocht naar potentiële partners en bij het opzetten van samenwerkingsprojecten. Het Europese netwerk zal ook fungeren als ontmoetingsplaats voor de nationale netwerken en overheden uit alle lidstaten, waar ervaringen op Europees niveau zullen worden gedeeld. Alle Leader-groepen die financiële steun van de EU ontvangen, zijn verplicht om aan de netwerkactiviteiten deel te nemen, maar het zal op prijs worden gesteld als ook andere groepen hun kennis en ervaring ter beschikking van de netwerken willen stellen.

■ Nationale, regionale en plaatselijke netwerken

Ook op een meer informele wijze zijn netwerken of verenigingen van Leader-groepen opgericht of ontstaan op plaatselijk, regionaal of nationaal niveau in sommige lidstaten (bv. het Ierse en het Griekse netwerk van groepen) en op Europees niveau (bv. de European Leader Association for Rural Development — ELARD — zie het onderdeel over contactpunten).

Kenmerk 7. Samenwerking

Samenwerking gaat verder dan netwerkvorming. Bij samenwerking onderneemt een plaatselijke groep een gezamenlijk project met een andere Leader-groep of een groep met een vergelijkbare aanpak in een andere regio, een andere lidstaat of zelfs een derde land.

Samenwerking kan Leader-groepen helpen om hun plaatselijke activiteiten meer elan te geven. Door samenwerking kunnen zij in staat worden gesteld om bepaalde problemen op te lossen of een meerwaarde te geven aan plaatselijke middelen. Zo kan samenwerking bijvoorbeeld een manier zijn om de kritische massa te bereiken die voor het haalbaar maken van een specifiek project nodig is, of om mogelijkheden te openen voor acties waarbij Leader-groepen elkaar aanvullen, zoals gezamenlijke afzetbevor-

dering door Leader-groepen in verschillende regio's die zijn gespecialiseerd in eenzelfde specifiek product (kastanjes, wol, enz.), of de ontwikkeling van gezamenlijke toeristische initiatieven op basis van een gedeeld cultureel erfgoed (Keltisch, Romaans, enz.).

Een samenwerkingsproject is veel meer dan het gewoon uitwisselen van ervaringen. Het moet gaan om een concreet gezamenlijk project. Ideaal daarbij is een gemeenschappelijke structuur voor het beheer van dat project. In het kader van Leader zijn twee verschillende soorten van samenwerking mogelijk:

- interterritoriale samenwerking: hieronder wordt verstaan samenwerking tussen verschillende plattelandsgebieden in dezelfde lidstaat. Leader-groepen kunnen op deze basis met elkaar samenwerken, maar ook andere plaatselijke groepen die een soortgelijke participatieve aanpak hanteren, komen ervoor in aanmerking;
- transnationale samenwerking: hier gaat het om samenwerking tussen Leader-groepen uit ten minste twee lidstaten of samenwerking door Leader-groepen met vergelijkbare groepen uit derde landen.

3. Uitvoering van Leader op plaatselijk niveau

Aan de hand van de zeven hoofdkenmerken die de Leader-aanpak typeren, is uitgelegd waar het bij die aanpak om gaat. Om die beginselen in praktijk te brengen moeten mensen van vlees en bloed een plaatselijke strategie bedenken en meedoen aan activiteiten. Dit onderdeel geeft een beschrijving van enkele fundamentele stappen in het proces om uitvoering te geven aan Leader in een gebied waar de betrokken aanpak voor het eerst wordt gebruikt. Het is niet de bedoeling elke situatie te beschrijven die zich zou kunnen voordoen. Daarvoor zijn de Leader-activiteiten te verschillend van aard.

In gebieden waar de Leader-aanpak nog niet eerder is toegepast, neemt de betrokkenheid van plaatselijke actoren gewoonlijk een aanvang wanneer duidelijk wordt dat de lidstaat of regio binnen afzienbare tijd (bijvoorbeeld bij de toetreding tot de EU) uitvoering aan Leader zal geven en dus te zijner tijd een tot potentiële Leader-groepen gerichte open oproep tot het indienen van voorstellen zal publiceren ⁽¹⁾.

Idealiter omvat het proces om een gebied gereed te maken voor de Leader-aanpak de volgende stappen.

a) Capaciteitsopbouw

Dit is de allereerste stap om op plaatselijk niveau de Leader-aanpak te kunnen toepassen. Deze innovatieve aanpak kan slechts goed functioneren als de plaatselijke actoren de nodige kundigheden in huis hebben of halen, waarbij het onder meer gaat om de knowhow voor het bedenken en uitvoeren van projecten, de menskracht voor specifieke activiteiten en uiteraard vaardigheden op het gebied van financieel beheer. In het verleden was dit vaak een proces van „leren door te doen”. Tegenwoordig zou dat dankzij de verzamelde ervaring makkelijker moeten zijn. Voor het realiseren van dergelijke capaciteit is het gebruik van netwerken en van andere communicatiemiddelen erg nuttig aangezien zo niet alleen informatie over Leader wordt verstrekt, maar ook bij plaatselijke actoren belangstelling voor de voorbereiding van een plaatselijke strategie voor plattelandsontwikkeling en van bijbehorende projecten

⁽¹⁾ Een soortgelijke situatie kan zich in een bestaande lidstaat voordoen als de lidstaat of een regio aan het begin van een nieuwe programmaperiode een nieuwe selectieronde voor Leader-groepen organiseert en er belangstelling voor deelneming aan Leader is in plattelandsgebieden die nog niet eerder Leader-steun hebben ontvangen.

wordt gewekt, zodat de benodigde kritische massa ontstaat. Capaciteitsopbouw is geen individuele maar een collectieve activiteit waarbij verschillende belanghebbende partijen op het platteland de Leader-aanpak en de wijze van uitvoering ervan leren kennen, wat het hun mogelijk maakt die aanpak te verspreiden, eraan deel te nemen en ervan te profiteren.

b) Plaatselijke actoren samenbrengen

De tweede stap is vaak de organisatie van vergaderingen of seminars in de betrokken streek om de hoofdrolspelers samen te brengen, ideeën te helpen ontluiken en plaatselijke actoren de mogelijkheid te bieden zich serieus te verdiepen in de behoeften van hun streek. Plaatselijke actoren kunnen op vele manieren worden bijeengebracht: seminars en workshops, openbare vergaderingen, de media en vormen van telecommunicatie en beurzen en tentoonstellingen zijn voor plaatselijke actoren de gebruikelijkste middelen om onderwerpen van wederzijds belang aan de orde te stellen en om kennis te nemen van de verschillende zienswijzen en projecten betreffende de streek.

c) Gebiedsanalyse

Een detailanalyse van het betrokken plattellandsgebied is van essentieel belang. Gewoonlijk wordt daarbij vooral nagedacht over het „streekkapitaal”, d.w.z. de troeven van het gebied (mensen, activiteiten, landschappen, erfgoed, knowhow), waarbij het niet om een inventaris gaat, maar om de unieke kenmerken die zich lenen voor ontwikkeling. Nadere beschouwing van die kenmerken en van de belangrijke elementen die bij de gebiedsgerichte analyse naar voren komen, moet leiden tot ideeën voor mogelijke plaatselijke ontwikkelingsstrategieën die specifiek zijn voor het betrokken plattellandsgebied. De opstelling van een gebiedsgerichte analyse is ook de manier om te komen tot een streekvisie voor de middellange en lange termijn die door alle plaatselijke actoren wordt ondersteund. Hoewel een inbreng van deskundigen in die analyse waardevol is, moet er gelegenheid zijn voor een openbare discussie over de uiteenlopende „visies” op de toekomst van en de beste strategie voor de streek en is het belangrijk dat een hoge mate van consensus wordt bereikt.

d) Opsporing van bestaande activiteiten/initiatieven

Een met de gebiedsanalyse verbonden cruciale stap in het Leader-proces is dat de plaatselijke actoren gaan uitzoeken welke maatregelen voor plattelandsontwikkeling in hun

streek in uitvoering zijn of voor hun streek zijn gepland. Het is van fundamenteel belang een overzicht te hebben van de initiatieven die reeds bestaan. Er kan dan worden beslist of op die initiatieven zal worden voortgebouwd dan wel of zij moeten worden vervangen. Een dergelijk overzicht verkleint ook het risico dat dubbel werk wordt gedaan.

e) Oprichting van een partnerschap

Tijdens de analytische fase vraagt de aanpak van onderop om bewustmaking (door voorlichting) en inzet met als doel de sterke en zwakke punten van het plattelandsgebied te analyseren en de behoeften en verwachtingen te achterhalen, een en ander met gebruikmaking van methoden van participatieve analyse. Die fase richt zich op de hele gemeenschap, niet alleen op de actieve groepen die leiding aan het proces geven. Tijdens de fase van het plannen van de strategische keuzen voor de streek (d.w.z. de bepaling van prioritaire thema's/projecten waarvoor moet worden gepoogd financiële steun te krijgen) vraagt de aanpak van onderop om de participatie van verschillende belangengroepen (bijvoorbeeld door de oprichting van ad-hocwerkgroepen). Wanneer de lijst van plaatselijke actoren naast de gebieds-

analyse wordt gelegd, is het makkelijker om uit te maken wie in het publiek-private partnerschap zal moeten worden opgenomen en wie de uitvoering van de Leader-aanpak zal moeten beheren. Uiteindelijk leidt dit tot de oprichting van een plaatselijke groep. De PG is het partnerschap dat daadwerkelijk uitvoering zal geven aan de binnen de gemeenschap overeengekomen plaatselijke aanpak van de plattelandsontwikkeling.

f) Opstelling van een plaatselijke ontwikkelingsstrategie

De plaatselijke aanpak van plattelandsontwikkeling wordt formeel vastgelegd in een document over de plaatselijke ontwikkelingsstrategie. Daarin worden de doelstellingen, de strategische prioriteiten en de rangorde naar belangrijkheid van de te ondernemen acties bepaald. Die plaatselijke ontwikkelingsstrategie vormt de basis voor de steunaanvraag die de PG indient in het kader van de door de lidstaat/regio georganiseerde open oproep tot het indienen van voorstellen voor Leader. De lidstaat of regio selecteert de goed te keuren aanvragen en kent de betrokken PG's een budget toe voor de uitvoering van hun plaatselijke strategie.

4. Leader in de toekomst: „Mainstreaming”

In een recente studie over het plattelandsontwikkelingsbeleid van de EU werd geconcludeerd dat Leader een zodanige mate van rijpheid heeft bereikt dat de plattelandsgebieden de Leader-aanpak nu op ruimere schaal kunnen gaan toepassen in het kader van de „mainstream”-programma’s voor plattelandsontwikkeling. De lidstaten die in 2004 tot de EU zijn toegetreden, hadden reeds de mogelijkheid maatregelen van het Leader-type op te nemen in hun „mainstream”-programma’s voor de periode 2004-2006. Verscheidene van die lidstaten hebben dit ook gedaan.

De volgende programmaperiode (2007-2013)

a) Een nieuw accent op Leader

Op 20 september 2005 heeft de Raad een nieuwe verordening inzake steun voor plattelandsontwikkeling goedgekeurd die zal gelden voor de volgende programmaperiode (2007-2013) ⁽⁵⁾. In die verordening wordt meer nadruk gelegd op de Leader-aanpak. In de periode 2007-2013 moet elk plattelandsontwikkelingsprogramma een Leader-component bevatten voor de uitvoering van plaatselijke ontwikkelingsstrategieën waarbij een aanpak van onderop wordt gehanteerd. Van de EU-financiering voor elk programma moet ten minste 5 % worden gereserveerd voor die afzonderlijke „Leader-as” binnen dat programma. In de lidstaten van de EU-10 ⁽⁶⁾, die minder ervaring hebben met de Leader-aanpak, hoeft dat percentage slechts geleidelijk te worden bereikt. Voor hen geldt dat zij in de periode 2007-2013 gemiddeld ten minste 2,5 % van de EU-financiering aan Leader moeten besteden. De lidstaten of regio’s zullen PG’s selecteren op basis van de door de groepen voorgestelde plaatselijke ontwikkelingsstrategieën. Bij elk programma zal er ruimte zijn voor de financiering

van de capaciteitsopbouw en de stimulansen die voor de opstelling van die plaatselijke strategieën nodig zijn, voor de financiering van de operationele kosten van de PG-structuren en voor de financiering van de uitvoering van de plaatselijke ontwikkelingsstrategieën en van de samenwerkingsprojecten van PG’s. Ook zullen de netwerkstructuren worden versterkt door de oprichting van het Europees netwerk voor plattelandsontwikkeling (zie onderdeel 2, kenmerk 6).

b) Aandacht voor de nieuwe en de kandidaat-lidstaten

In de nieuwe en de aspirant-lidstaten van de EU speelt de landbouw een zeer belangrijke rol in de plattelandsontwikkeling. De institutionele en structurele veranderingen die zich in het afgelopen decennium in de landbouwsector van die landen hebben voltrokken, hebben er geleid tot meer langdurige werkloosheid, tot de ontvolking van sommige gebieden en tot minder dienstverlening en een zwakkere infrastructuur. De nog versterkte aanpak van onderop bij Leader geeft plaatselijke overheden en gemeenschappen meer inspraak waar het erom gaat programma’s te ontwerpen en uit te voeren die zijn afgestemd op de plaatselijke behoeften. Daarbij wordt de aandacht niet op de landbouwsector alleen toegespitst, maar wordt het plattelandsgebied benaderd als een geheel. Ook voor de aspirant-lidstaten van de EU zal die Leader-aanpak belangrijk zijn. In de afgelopen jaren hebben slechts weinige van die landen ervaring met een dergelijke participatieve benadering opgedaan. De lidstaten van de EU-10 hebben reeds sinds hun toetreding op 1 mei 2004 de mogelijkheid om een door de afdeling Oriëntatie van het EOGFL ⁽⁴⁾ gefinancierde maatregel van het Leader-type op te nemen in een „mainstream”-programma, namelijk hun „doelstelling 1”-programma ⁽⁵⁾. Zes van hen hebben dit gedaan. In de nieuwe lidstaten zal veel nadruk worden gelegd op het opbouwen van de benodigde beheerscapaciteit om bijvoorbeeld de oprichting van PG’s te stimuleren en te ondersteunen.

⁽⁵⁾ Verordening (EG) nr. 1698/2005 van de Raad van 29.9.2005 inzake steun voor plattelandsontwikkeling uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) (PB L 277 van 21.10.2005)

⁽⁶⁾ De tien nieuwe lidstaten, die in mei 2004 tot de EU zijn toegetreden.

⁽⁷⁾ Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw.

⁽⁸⁾ Doelstelling 1 van de structuurfondsen (periode 2000-2006) is gericht op de ontwikkeling en de structurele aanpassing van de regio’s met een ontwikkelingsachterstand.

5. Contactpunten voor het inwinnen van nadere informatie over de Leader-aanpak

a) Europese Leader-waarnemingspost, opgericht door de Europese Commissie

De website van de Leader-waarnemingspost bevat nuttige informatie over alle aspecten van Leader. De menu's op de homepage en de algemene informatie zijn beschikbaar in alle talen van de uitgebreide EU. Ga naar:

<http://ec.europa.eu/leaderplus>

Op deze site zijn er ook links naar de sites van de nationale netwerkteams.

Contactpunt van de Leader+-waarnemingspost:

contact.point@leaderplus.org

Tel. (32-2) 235 20 20

Fax. (32-2) 280 04 38

Ga voor algemenere informatie over de plattelandsontwikkelingsmaatregelen van de EU naar:

http://ec.europa.eu/agriculture/rur/index_fr.htm

b) Nationaal/regionaal niveau

Voor werkers in het veld zullen informatiebronnen op nationaal of regionaal niveau, afhankelijk van de opzet van de programma's in het betrokken land, waarschijnlijk het meest van onmiddellijk nut zijn. Deze informatiebronnen zijn te talrijk om hier te worden vermeld, maar kunnen worden gevonden door bekende nationale bronnen te raadplegen of de links op de volgende sites aan te klikken:

Voor de huidige lidstaten van de EU

http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/memberstates/index_fr.htm

Voor toetredende landen en kandidaat-lidstaten

http://ec.europa.eu/agriculture/use/index_fr.htm

c) Andere nuttige netwerken

ELARD (The European Leader Association for Rural Development)

ELARD is een in 1999 opgerichte vereniging zonder winstoogmerk die meer dan 600 PG's uit negen lidstaten van de EU vertegenwoordigt, hetzij via hun nationale netwerk, hetzij als individuele leden.

<http://personal.telefonica.terra.es/web/elard/>

Prepare (Partnership for Rural Europe)

Het Prepare-programma heeft tot doel de civiele samenleving in plattelandsgedebieden te versterken, vooral in de tien nieuwe lidstaten en de toetredende landen, en multinationale uitwisselingen op het gebied van plattelandsontwikkeling te bevorderen. Het is in het bijzonder gericht op het bevorderen van een partnerschap tussen NGO's en de overheid ten behoeve van plattelandsontwikkeling, en dus is er veel aandacht voor de Leader-aanpak.

<http://www.preparenetwork.org/index.php>

d) Leader-publicaties

De meest recente Leader+-publicaties van de Europese waarnemingspost (Leader+ Flash News en Leader+ Magazine) zijn te vinden via de Leader+-website (zie punt 5 a).

Leader+ Magazine verschijnt driemaal per jaar en is een nuttige bron van informatie over Leader+-projecten die zijn uitgevoerd of nog in uitvoering zijn. Dit magazine bevat studies over praktijkgevallen.

Flash News brengt geregeld nieuws over wat er op EU-niveau gebeurt in de sfeer van de plattelandsontwikkeling, waarbij Leader-activiteiten en interessante publicaties worden behandeld. Deze nieuwsbrief is een goed mid-

del voor een eerste kennismaking met Leader. Elk nummer bevat de e-mailadressen waaraan u zelf bijdragen voor Flash News kunt toezenden en waar u zich op deze nieuwsbrief kunt abonneren

Met behulp van een on-lineabonneerformulier kunt u zich rechtstreeks abonneren op het *Leader+ Magazine* en *Flash News*.

De nationale netwerken van de lidstaten voor Leader brengen eveneens geregeld publicaties uit die te vinden zijn op:

http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/publications/nnu_fr.htm

6. Voorbeelden van de Leader-aanpak uit de praktijk

Het belang van de Leader-aanpak blijkt uit het feit dat in de afgelopen jaren Leader-steun is verleend voor vele waardevolle projecten die echt een verschil maken voor het dagelijkse leven van plattelandsbewoners. De navolgende voorbeelden geven een idee hoe verscheiden en creatief de strategieën voor plattelandsontwikkeling zijn die door PG's in verschillende regio's van Europa worden uitgevoerd. Zij laten ook zien hoe PG's de kansen aangrijpen die Leader biedt om op regionaal, nationaal en Europees niveau samen te werken en netwerken te vormen voor het delen van ervaringen en goede werkwijzen.

Onder a) tot en met c) worden voorbeelden gegeven van projecten die door PG's op plaatselijk niveau worden ondernomen, terwijl het bij het voorbeeld onder d) gaat om een transnationaal samenwerkingsproject van drie PG's in twee lidstaten.

a) Een strategie voor kwaliteitsproducten uit Montiferru en omgeving — Sardinië (Italië)

Regio:	Sardinië
Naam van de PG:	PG van het gebied Montiferru, Barigadu en Sinis
Totale projectkosten:	8 080 euros ⁽⁹⁾
EU-steun:	4 096 euros
Andere overheidssteun:	2 619 euros
Bijdrage van de privé-sector:	1 365 euros

Montiferru, Barigadu en Sinis, het gebied waar de PG werkzaam is, hadden sinds de jaren vijftig te maken met een grote trek van het platteland naar de steden. Hierdoor raakten de landbouw en veel andere traditionele bedrijfstakken hun arbeidskrachten kwijt, en daarmee ook de voor de voortbrenging van de traditionele streekproducten benodigde kennis en vaardigheden. Door de geleidelijke verslechtering van de demografische situatie kwam de plaatselijke gemeenschap onder zware druk te staan, waarbij de verdwijning van traditionele gebruiken en gewoonten het gevoel deed ontstaan dat de lokale identiteit aan

het verloren gaan was. De achteruitgang van de landbouw veroorzaakte ook milieuproblemen zoals bodemerosie en de verdwijning van ecotypen en endemische soorten.

De PG van Montiferru en omgeving heeft zich vooral tot doel gesteld de streek in sociaal-economisch opzicht te revitaliseren op basis van haar veehouderij en haar kleine ambachtelijke bedrijven. Dit is bereikt door:

- plaatselijke producten een meerwaarde te geven en de afzet ervan op plaatselijke markten te vergemakkelijken;
- de natuurlijke rijkdommen die dreigen te verdwijnen, te beschermen;
- initiatieven te nemen om het imago van Montiferru te verbeteren;
- het sociaal-culturele erfgoed van de plaatselijke gemeenschap (de gebruiken en gewoonten die vroeger kenmerkend waren voor het plattelandsleven in de streek) in ere te herstellen.

De PG heeft zich ingespannen om plaatselijke agrarische voedingsmiddelen een meerwaarde te geven en om die producten op de markt te helpen brengen. Bij het hier bedoelde project gaat het om een typische plaatselijke kaas, „Casizolu” genoemd, die wordt bereid uit melk van het bijzondere runderras Modicano Sarda. De vegetatie waarop de koeien grazen, geeft hun melk een typisch aroma van hout en bladeren. Wat de productie en afzet van „Casizolu”-kaas betreft, is vooral geïnvesteerd in verbetering van het productieproces, de planning van de voedselveiligheid, opleidingscursussen, het verwerkingsprocédé, hulp bij de marketing, de vorming van netwerken met andere plaatselijke kwaliteitsproducten (honing, extra olijfolie van eerste persing, malvasia-wijn), een sterkere aanwezigheid van de kaas in delicatessenzaken en kwaliteitsrestaurants en technieken voor aanbodketenbeheer om de producenten te helpen aan de vraag op de markt te voldoen.

Naam van de contactpersoon:	Salvatore Polo
Adres:	Piazza Mannu snc I-09070 Seneghe
Tel:	(39) 078 35 41 32
Fax:	(39) 078 35 41 32
E-mailadres:	galmba@tiscali.it

⁽⁹⁾ Het betreft de totale kosten van het beschreven specifieke project, niet het totale budget van de betrokken PG.

b) Verjongingsoperatie bij de oogst van riet en zeggen in de Norfolk Broads (Verenigd Koninkrijk)

Regio:	Norfolk
Naam van de PG:	Broads & Rivers
Totale projectkosten:	172 425 euros
EU-steun:	58 820 euros
Andere overheidssteun:	113 605 euros

Een essentieel kenmerk van het landschap van de Norfolk Broads wordt gevormd door de grote riet- en zeggenvelden langs de beroemde waterwegen van deze streek. Natuurbeschermers beschouwen dergelijke natte gebieden als een habitat van internationaal belang waar zeldzame planten- en diersoorten voorkomen. De betrokken velden kunnen slechts behouden blijven als het riet en de zeggen periodiek worden gemaaid. Van oudsher werden deze producten op commerciële basis geoogst als grondstoffen voor de bedekking van daken, waardoor een band ontstond tussen het architectonische erfgoed en de natuurlijke omgeving in de streek.

De riet- en zeggenbedrijven in de Norfolk Broads verkeerden ondanks een modernisering in ernstige moeilijkheden, gedeeltelijk als gevolg van invoer en de daarmee gepaard gaande prijsdaling. Gevestigde maaiers van riet en zeggen hadden niet de middelen om belangrijke machines te vervangen en wie met pensioen ging, vond geen opvolger. Blijkens een studie uit 2002 waren er nog slechts 20 commerciële maaiers. Slechts een enkeling was jonger dan

30 jaar en een aantal naderde de pensioengerechtigde leeftijd of zat daar al boven. Het moreel was laag en verscheidene maaiers wantrouwden de milieuorganisaties omdat deze er de voorkeur aan leken te geven de riet- en zeggenvelden te laten maaien door vrijwilligers.

Met Leader+-gelden zijn opleidingen verzorgd en worden verwaarloosde velden weer in de oude staat teruggebracht. Dit biedt kansen voor nieuwe bedrijven in deze sector. Daarnaast zijn maatregelen genomen om bestaande bedrijven doelmatiger te maken en hun een beter inkomen te bezorgen. Zo is bijvoorbeeld voor nieuwe machines gezorgd en worden de bij de PG aangesloten maaiers betere mogelijkheden geboden om ook buiten het maai-seizoen geld te verdienen. Andere voordelen zijn minder tastbaar. Zo is een vereniging van riet- en zeggenmaaiers opgericht, wat het voor milieuorganisaties en anderen makkelijker maakt om er achter te komen wat de opvattingen van de maaiers als groep zijn over zaken zoals de aanpak van het herstel van velden en het treffen van voorzieningen om overstromingen tegen te gaan.

Een eerste project heeft de achteruitgang van de plaatselijke riet- en zeggenmaai-bedrijven tot staan gebracht en het zelfvertrouwen en optimisme sterk vergroot. Bij een tweede project worden de behoeften op langere termijn van de sector aangepakt door nieuwkomers aan te trekken en te ondersteunen, de doelmatigheid en het inkomen van bestaande bedrijven te verbeteren en meer bekendheid te geven aan de goede eigenschappen van riet en zeggen uit de Norfolk Broads.

Naam van de contactpersoon:

Malcolm Hackett

Adres:

Economic Development Unit
Norfolk County
Council, County Hall, Martineau
Lane
Norwich NR1 2DH

Tel.

(44) 16 03 22 89 60

Fax:

(44) 16 03 22 33 45

E-mailadres:

malcolm.hackett@norfolk.gov.uk

Website:

www.broadsandrivers.org.uk

c) Een betere toekomst met respect voor het verleden

Regio:	Sud Kymy
Naam van de PG:	Sepra
Totale projectkosten:	59 436 euros
EU-steun:	22 968 euros
Andere overheidssteun:	22 968 euros
Bijdrage van de privé-sector:	13 500 euros

Sepra (dit Finse woord betekent vriend) is een erkende vereniging die in de acht gemeenten waaruit Zuid-Kymi bestaat, de plattelandsbevolking wil stimuleren om activiteiten te ontplooiën als zelfstandig ondernemer. De vereniging heeft een ontwikkelingsprogramma voor dit gebied opgesteld en Leader+-steun voor de periode 2000-2006 aangevraagd. Met dat programma wordt beoogd kleine ontwikkelingsprojecten te ondersteunen die zijn gebaseerd op ideeën van de bewoners zelf. Het budget bedraagt ongeveer 1,2 miljoen EUR per jaar, waarvan 30 % afkomstig is van de EU, 18 % van de Finse staat, 12 % van de acht gemeenten en 40 % van de bewoners van het gebied.

Het Sepra-werkgebied telt ongeveer 57 000 inwoners. In de afgelopen dertig jaar is de bevolking er voortdurend gedaald. Platteland, woonwijken en steden wisselen elkaar af in deze streek. Voor banen moet de bevolking het vooral hebben van de industrie en de overheid. Kleinere bedrijven worden slechts in een traag tempo opgericht. Het leidende beginsel van het programma is dat de ontwikkeling wordt bevorderd van een prettige en veilige omgeving die de plaatselijke bevolking ook middelen van bestaan kan verschaffen. Alle acties in het programma zijn gebaseerd op respect voor de geschiedenis van de streek, de natuur en de plaatselijke bevolking. De twee hoofdthema's van het programma zijn: gebruik van de natuurlijke en culturele rijkdommen en meer interactie tussen landelijke en stedelijke gebieden.

Het programma is erop gericht de grote doelstellingen te bereiken door:

- het interne functioneren van de dorpen en andere gemeenschappen te verbeteren;
- toeristische en andere diensten te ontwikkelen;
- voor nieuwe of bestaande plaatselijke producten aan promotie, marketing en ontwikkeling te doen;
- nieuwe kleine bedrijven te ondersteunen;
- gebruik te maken van de nabijheid van Rusland en Estland en ook andere internationale banden te ontwikkelen;
- ontmoetingsplaatsen voor plattelands- en stadsbewoners te organiseren.

Kernpunten van het ontwikkelingsprogramma zijn informatietechnologie, milieubescherming en vooral de jeugd.

Naam van de contactpersoon:

Marja Sorvo

Adres: Helsingintie 1A, FIN-49400 Hamina

Tel: (358) 442 77 45 14

Fax: (358) 52 30 45 15

E-mailadres: marja.sorvo@seprat.net

Website: www.seprat.net

d) Transnationale opleiding op het gebied van culturele begeleiding en het beheer van regionale musea: drie alpiene regio's werken samen om een nieuw perspectief te bieden

Lidstaten: Oostenrijk en Duitsland

Regio's: Land Tirol (Oostenrijk)
Regierungsbezirke Schwaben
en Regierungsbzirk
Oberbayern (Duitsland)

Naam van de PG's: Ausserfern (Oostenrijk),
Auerbergland (Duitsland),
Ostallgäu (Duitsland)

Totale projectkosten: 30 000 EUR

EU-steun: 15 000 EUR

Bijdrage van de privé-sector: 15 000 EUR

De gebieden Auerbergland (Duitsland), Ausserfern (Oostenrijk) en Ostallgäu (Duitsland) hebben een transnationaal opleidingsproject opgezet met 104 deelnemers, 25 docenten en 47 workshops waarin 20 verschillende modules worden behandeld. Met dit project wordt beoogd voordeel te trekken van de culturele en historische verwantschap tussen deze drie gebieden, die alle in de Oostenrijks-Beierse Alpen liggen.

Het begon allemaal in een vergadering van de managers van de drie naburige PG's om ideeën uit te wisselen.

De managers concludeerden dat de ontwikkelingsstrategieën van hun PG's veel gemeenschappelijke doelstellingen hadden en tal van mogelijkheden voor toekomstige samenwerking boden. Omdat transnationale samenwerkingsprojecten complexer en riskanter zijn dan samenwerkingsprojecten in eigen land, zochten de drie Leader+-managers naar een sterke basis voor samenwerking. Zij wisten al dat voor het welslagen van een transnationaal project een krachtige overtuiging nodig is dat het project alle deelnemende PG's ten goede zal komen. Na een kritische en grondige evaluatie van mogelijke projecten besloten zij hun samenwerking te baseren op een versteviging van het verband tussen geschiedenis en cultuur enerzijds, en toerisme en werkgelegenheid anderzijds. Het daaruit voortgekomen project is erop gericht toerisme te koppelen aan cultuur om zo nieuwe werkgelegenheid te

scheppen, vooral voor vrouwen. Het project zal jongeren ook bewuster maken van de geschiedenis van hun streek.

Om ideeën op te doen over de beste werkwijzen hebben de drie PG-managers contact opgenomen met de Italiaanse PG van Val Venosta in Zuid-Tirol, die reeds een soortgelijk Leader-project had uitgevoerd.

Naam van de contactpersoon: Günter Salchner
Adres: REA Außerfern, Kohlplatz 7
A-6600 Pflach
Tel: (43) 567 26 23 87
Fax: (43) 56 72 62 38 71 39
E-mailadres: rea@allesausserfern.at
Website: www.allesausserfern.at/rea

Europese Commissie

Leader-aanpak — Beknopte gids

Luxemburg: Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen

2006 — 24 blz. — 21 x 29,7 cm

ISBN 92-79-02054-4

VERKOOP EN ABONNEMENTEN

De publicaties van het Publicatiebureau waarvoor een vergoeding wordt gevraagd, zijn verkrijgbaar bij zijn over de hele wereld verspreide verkoopkantoren.

Plaats een bestelling bij een van deze kantoren, waarvan de lijst te raadplegen is:

- op de internetsite van het Bureau (<http://publications.europa.eu>),
- via het Bureau zelf met een verzoek om toezending van de lijst op het faxnummer (352) 2929-42758.

**Europese Commissie
Directoraat-generaal Landbouw en plattelandontwikkeling**

Voor verdere informatie:

Wetstraat 200
B-1049 Brussel-België

Telefoon

Directe lijn (+32) 2 295 63 63
Centraal telefoonnummer (+32) 2 299 11 11

Fax

(+32) 2 299 17 61

Internet

http://ec.europa.eu/agriculture/index_nl.htm

Publicatiebureau
Publications.europa.eu

ISBN 92-79-02054-4

9 789279 020544